

15

ก้างปลาติดคอ

ควรทำอย่างไรดี

“ ก้างปลาถือได้ว่าเป็นสิ่งแปลก
ปลอม เพราะฉะนั้นควรนำออกจาก
ร่างกาย ”

อาจารย์นายแพทย์วัฒนา สินิกิจเจริญชัย
ภาควิชาโสต ศอ นาสิกวิทยา คณะแพทยศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา 90110

ทำไม? ก้างปลาติดคอ

1. รับประทานอาหารเคี้ยวและกลืนอาหาร
2. การรับสัมผัสภายในช่องปากไม่ดี เช่น ผู้ที่ใส่ฟันปลอม (แยกแยะก้างกับอาหารอื่นไม่ได้)
3. พูดุขหรือหัวเราะมากเกินไป ในขณะที่รับประทานอาหาร
4. สติสัมปชัญญะไม่ดี เช่น ดื่มเหล้าจนเมามาย

การป้องกันเวลาทานอาหารจำพวกปลาที่มีก้าง (เยาะๆ) ควรแยกทานเฉพาะปลาอย่างเดียวกินแต่ละคำของอาหาร ไม่ควรคลุกปลากับข้าวหรือกับอาหารอื่นๆ เพราะจะทำให้การแยกแยะส่วนที่เป็นก้างกับอาหารอื่นๆ ยากลำบากขึ้น โดยเฉพาะผู้ที่ใส่ฟันปลอมหรือเด็กเล็กๆ

ถ้าสงสัยว่าก้างปลาติดคอไปแล้วจะอย่างไร?

ตามหลักวิชาการแล้ว ก้างปลาถือเป็นสิ่งแปลกปลอม เพราะฉะนั้นควรนำออกจากร่างกาย แต่ในทางปฏิบัติกันทั่วๆ ไป เรามักจะถูกสอนให้พยายามกลืนๆ มันลงไป ไม่ว่าจะใช้ข้าวเหนียว ข้าวสวย บั๊นเป็นก้อนๆ กลั้วคำใหญ่ๆ หรือน้ำมะนาว ซึ่งก็มีทั้งที่ได้ผลคือ ก้างหลุดลงไปทางเดินอาหารส่วนล่างและหายเจ็บคอ แต่ก็มีอีกจำนวนหนึ่งที่ไม่ได้ผลต้องมาพบแพทย์เพื่อให้นำก้างออกให้

โดยทั่วๆ ไปก้างปลา มักจะติดอยู่ที่ต่อมทอนซิล ซึ่งเป็นต่อมน้ำเหลืองที่อยู่บริเวณผนังด้านข้างของลำคอ ผู้ป่วยสามารถสังเกตได้เองด้วยการอำปากส่องดูในกระจกจะเห็นก้อนกลมๆ ผิวขรุขระที่ผนังลำคอด้านละ 1 ก้อน ก้างที่ติดบริเวณนี้ แพทย์ทั่วๆ ไปสามารถนำออกให้ได้ โดยการใช้ปากคีบ (forceps) แต่ถ้าอยู่ลึกกว่าบริเวณนี้ก็มักจะติดที่โคนลิ้น หรือคอหอยตรงกล่องเสียง ซึ่งตำแหน่งนี้ต้องอาศัยความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง จึงต้องเป็นหน้าที่ของแพทย์หู คอ จมูก เพราะต้องใช้กระจกสะท้อนตรวจ

ปัจจุบันได้มีการพัฒนาเทคนิคใหม่ คือใช้กล้องส่องกำลังขยายสูง มาช่วยในการตรวจร่วมกับใช้ปากคีบโค้งในการนำสิ่งแปลกปลอมออก แต่ในบางรายก็ตรวจหาไม่พบ ซึ่งก็ต้องอาศัยการถ่ายภาพรังสีของลำคอมาช่วยดู เพราะก้างปลาจะเป็นสารทึบแสง แต่จะเห็นได้ชัดเฉพาะกับก้างที่มีแคลเซียมเป็นองค์ประกอบเป็นส่วนใหญ่

หรือก้างที่มีขนาดใหญ่ ดังนั้นบางรายที่ไม่เห็นในภาพถ่ายรังสี แต่ผู้ป่วยกลืนแล้วเจ็บ อาจเป็นได้ 2 กรณีคือ ก้างปลาได้หลุดออกไปแล้ว แต่ผู้ป่วยยังมีอาการกลืนเจ็บอยู่ (ซึ่งมักจะหายเจ็บได้เองภายใน 24 ชั่วโมง) หรือก้างปลายังติดอยู่ แต่อยู่ลึกกว่าที่จะตรวจพบด้วยวิธีส่องตรวจธรรมดาได้ เช่น ติดอยู่ที่หลอดอาหารส่วนต้น ดังนั้นจึงต้องมาพิจารณากันว่าจะคอยดูอาการต่อไปก่อน หรือจะนำผู้ป่วยไปส่องกล้องอย่างละเอียด (ซึ่งต้องทำภายใต้การดมยาสลบ)

ถ้าปล่อยให้ก้างปลาติดอยู่ในลำคอ จะเกิดอะไรขึ้น?

ตามที่กล่าวมาแล้วว่าก้างปลาเป็นสิ่งแปลกปลอม ดังนั้นร่างกายของเราจะมีปฏิกิริยาต่อต้าน ทำให้เกิดการอักเสบเป็นจุดหนอง หรือถ้ารุนแรงกว่านั้นก็อาจจะเป็นฝีบริเวณผนังลำคอ ซึ่งอาจเป็นอันตรายถึงชีวิตได้ เนื่องจากฝีดังกล่าวไปอุดทางเดินหายใจ ส่วนก้างปลาที่แหลมคมก็จะทะลุผ่านผนังลำคอ หรือหลอดอาหารเข้าไปในช่องอก เกิดฝีในช่องอก หรือที่รุนแรงกว่านั้นก็ไปที่ผนังหลอดเลือดที่อยู่บริเวณคอ ก็ทำให้ถึงแก่ชีวิตได้

อีกกรณีหนึ่งซึ่งไม่ได้พบบ่อยก็คือ ผู้ป่วยมีเนื้องอกในลำคอก่อน บังเอิญกินปลาแล้วมีอาการกลืนเจ็บ จึงเข้าใจว่าเป็นจากก้างปลาติดคอ เมื่อมาพบแพทย์ได้รับการตรวจ จึงพบว่า มีเนื้องอกในลำคอ

ดังนั้น เมื่อใดที่มีอาการกลืนเจ็บ สงสัยก้างปลาติดคอ ก็ควรจะมาพบแพทย์ เพื่อให้ได้รับการวินิจฉัยและรักษาที่ถูกต้อง ซึ่งช่วยบรรเทาอาการทุกข์กายและทุกข์ใจให้หมดสิ้นไป

